

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 566/2016-54

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. novembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) o sťažnosti [REDAKOVANÉ], zastúpeného SMA advokátska kancelária s. r. o., Michalská 7, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Katarína Bartalská, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 284/2012, za účasti Okresného súdu Bratislava I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení so základnými právami na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 284/2012 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadostučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 545,69 € (slovom päťstoštyridsaťpäť eur a šesťdesiatdeväť centov) na účet jeho právnej zástupkyne SMA advokátska kancelária s. r. o., Michalská 7, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. apríla 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného SMA advokátska kancelária s. r. o., Michalská 7, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Katarína Bartalská, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 284/2012 (ďalej len „napadnuté konanie“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 11 CoP 356/2014 a sp. zn. 11 CoP 245/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“, spolu ďalej len „napadnuté konania“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 1 P 284/2012 v postavení navrhovateľa, ktorý sa návrhom doručeným okresnému súdu 21. novembra 2012 domáha návratu svojho maloletého syna do krajiny jeho obvyklého pobytu podľa príslušných ustanovení Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“) a nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci

a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie rady Brusel II), vzhľadom na skutočnosť, že „*Matka maloletého sa dopustila medzinárodného únosu dieťaťa dňa 13. 08. 2012, kedy bol maloletý [REDAKOVANÉ] bez vedomia a ohlasu sťažovateľa premiestnený protiprávne z krajiny jeho obvyklého pobytu z Talianska na Slovensko, kde je odvtedy so svojou matkou.*“.

Okresný súd uznesením sp. zn. 1 P 284/2012 z 3. júna 2013 (ďalej len „uznesenie z 3. júna 2013“) nariadil návrat maloletého do Talianska ako krajiny obvyklého pobytu. Na základe odvolania matky maloletého bolo uznesenie okresného súdu z 3. júna 2013 uznesením krajského súdu sp. zn. 11 CoP 442/2013 z 26. novembra 2013 zmenené tak, že návrat maloletého sa nenariaďuje. Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu krajského súdu dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 3 Cdo 39/2014 z 21. júla 2014 tak, že dovolaním napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Po vrátení veci krajský súd uznesením sp. zn. 11 CoP 356/2014 z 2. decembra 2014 rozhodol tak, že uznesenie okresného súdu z 3. júna 2013 zmenil a návrat maloletého nenariadil.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

„Vo svojom odôvodnení uznesenia uviedol (krajský súd, pozn.), že na odvolacom pojednávaní doplnil dokazovanie za účelom zistenia najlepšieho záujmu dieťaťa a tiež zabezpečenia primeraných opatrení na ochranu dieťaťa po jeho návrate.

Je nutné konštatovať, že súd neakceptoval návrhy navrhovateľa už počas roku 2014, otca maloletého, na doplnenie dokazovania cestou dožiadania na talianske justičné orgány, príslušný taliansky súd konajúci v tejto veci ako aj príslušné orgány sociálnoprávnej ochrany detí v Taliansku.

Obmedzil sa len na konštatovanie a ako postačujúce považoval posúdenie primeraných opatrení na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate podľa rozhodnutia súdu v [REDAKOVANÉ] zo 6. júna 2014, č. 1394/11 (právoplatného 14. 10. 2014) o súdnej rozluke manželov, ktoré predložil sám navrhovateľ na podporu svojich tvrdení...

Dĺžka trvania konania 4 mesiace, počas ktorých Krajský súd Bratislava neuskutočnil iné úkony vo veci...

Otec podal proti druhému Uzneseniu Krajského súdu Bratislava v zákonnej lehote mimoriadny opravný prostriedok dovolanie na Najvyšší súd Slovenskej republiky. Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie prejednal pod č. k. 3 Cdo 176/2015 a 27. apríla 2015 vydal Uznesenie, ktorým rozhodol, že Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 02. 12. 2014 sp. zn. 11 CoP 356/2014 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie. Toto uznesenie bolo expedované na Okresný súd Bratislava I. 30. 04. 2015.

Dĺžka trvania konania na Najvyššom súde Slovenskej republiky skoro 5 mesiacov. Vo veci nebolo pojednávanie a ani sa nerobili iné procesné úkony...

Napriek tomu, že Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím Uznesením zrušil Uznesenie Krajského súdu Bratislava, sp. zn. 11 CoP 356/2014 a vec mu vrátil ďalšie konanie svojím Uznesením č. k. 3 Cdo 176/2015 ešte 27. 04. 2015, tak Krajský súd Bratislava vydal až 14. 10. 2015 Uznesenie, ktorým zrušil Uznesenie súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Takže opätovne uplynuli viac ako 4 mesiace, počas ktorých síce Krajský súd vykonával procesné úkony, ktoré však spočívali opätovnom dotazovaní sa na sťažovateľa aké je opätovne ochotný uskutočniť dobrovoľné primerané opatrenia pre bezpečný návrat dieťaťa do Talianskej republiky. Pôvodné dobrovoľné primerané opatrenia boli sťažovateľom zabezpečené ešte v konaní na prvom stupni a boli jednak Okresným súdom Bratislava I. ako aj príslušnými talianskym súdom konajúcim vo veci v Taliansku ako aj príslušným sociálnym úradom potvrdené a riadne preverené ešte v roku 2013...

Okresný súd Bratislava I. vydal Uznesenie zo dňa 2. 12. 2015, ktorým súd nariadil výsluch maloletého [REDAKOVANÉ] na pojednávaní 05. 02. 2016.“

V súvislosti s nariadeným výsluchom maloletého sťažovateľ namieta, že už v rámci napadnutého konania vedeného pred okresným súdom, ktorého výsledkom bolo vydanie uznesenia z 3. júna 2013, bol „zohľadnený názor a záujem maloletého výsluchom kolíznej opatrovníčky, ktorá sa v mene maloletého [REDAKOVANÉ] k celej veci vyjadrila. Okresný súd Bratislava I. tak napadaním výsluchu maloletého na pojednávaní dňa 02. 12. 2015 teda

ide opakovať rovnaký úkon, ktorý už bol uskutočnený v roku 2013, teda pred skoro 3 rokmi. Tento stav vytvára právnu neistotu a opätovné prieťahy v konaní.“

Za postup, ktorým došlo k znevýhodneniu sťažovateľa oproti matke maloletého, považuje sťažovateľ postup okresného súdu, ktorým mu nebolo doručované jeho uznesenie sp. zn. 1 P 284/2012 z 2. decembra 2015 o nariadení výsluchu maloletého a o ktorého existencii sa sťažovateľ dozvedel len pri nahliadnutí do spisu 20. januára 2016. Podľa sťažovateľa je rovnako „dôležitý... tiež fakt, že súd sa pred samotným napadaním výsluchu maloletého ani vôbec nezaoberal vyriešením otázky, či je vôbec maloletý schopný s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť vo veci vypovedať a nezabezpečil si žiadne stanovisko či už príslušného pracovníka z ÚPSVaR alebo škôlky, ktorú maloletý navštevuje“.

Postup okresného súdu sťažovateľ «považuje za zásadne porušujúci jeho základné ľudské práva, právo na spravodlivý súdny proces, právo na súkromný a rodinný život o to skôr, že tento typ konania má byť skončený v lehote 6 týždňov, ale do dnešného dňa už trvá už viac ako 3 roky, pričom výsledok je stále v nedohľadne. Neúmerne dlho trvajúce konanie, ktorému nebránia žiadne okolnosti pôsobí na fakt, že maloletý [REDAKOVANÉ] sa zžil s prostredím v Slovenskej republike a keďže bol na Slovensko unesený ako 2 ročný, tak svoj pôvodný domov, starých rodičov v Taliansku a krajinu obvyklého pobytu si už dnes nemôže pamätať...

Sťažovateľ podal Návrh na navrátenie maloletého [REDAKOVANÉ] ešte 21. 11. 2012 a dodnes vec nebola právoplatne ukončená a stav právnej neistoty odstránený, t. j. konanie trvá už vyše troch rokov napriek tomu, že podľa Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003, a to článku 11 ods. 3 „súd, ktorému sa podala žiadosť o návrat dieťaťa podľa odseku 1, koná o žiadosti urýchlene najrýchlejšími postupmi, ktoré mu poskytuje vnútroštátny poriadok. Bez toho, aby bola dotknutá prvá veta tohto odseku, súd vydá rozsudok najneskôr do šiestich týždňov od podania žiadosti, ak tomu nebránia výnimočné okolnosti.“».

Sťažovateľ namieta, že mu bolo „... doterajším postupom súdov Slovenskej republiky úplne znemožnené viesť rodinný život a mať možnosť vychovávať svojho syna, maloletého [REDAKOVANÉ] Do dnešného dňa sťažovateľ len za asistencie a prítomnosti zamestnanca Unicef

Detskej linky istoty a v obmedzenom počte a rozsahu má možnosť sa osobne stretnúť so svojim synom. Sekundárne mu to aj neumožňuje jeho finančná situácia, nakoľko je pre neho finančne náročné pravidelne cestovať na Slovensko a čerpať za týmto účelom dovolenku, ktorú mu nikto neplatí, keďže je živnostník a keď nepracuje, tak nezarába. Jeho právo viesť rodinný život je systematicky a dlhodobo porušované prietiahmi a nečinnosťou na strane slovenských súdov ako aj cieľným správaním sa matky maloletého a nakoniec je spôsobilé viesť k tomu, že slovenské súdy budú odôvodňovať svoje rozhodnutia nevrátiť maloletého do krajiny jeho obvyklého pôvodu práve tým, že vzhľadom na jeho dĺžku pobytu na území Slovenskej republiky to už nebude možné, nakoľko sa zžil s prostredím a návrat do krajiny obvyklého pobytu by preňho mohol znamenať nebezpečenstvo hroziacej ujmy.

... Vzhľadom na dĺžku konania nebolo maloletému umožnené sa naučiť taliansky jazyk nakoľko bol matkou násilne vytrhnutý zo svojho pôvodného prostredia obvyklého pobytu v Talianskej republike a matkou premiestnený na Slovensko, kde ho matka ani neučí taliansky jazyk a tak cielene prispieva k ešte väčšiemu odcudzeniu maloletého od otca. Otec sa v záujme prekonania jazykovej bariéry učí po slovensky, aby mohol so synom komunikovať. Matka svojim dlhodobým konaním neuznáva dôležitosť otca maloletého a dôležitosť tej skutočnosti, že maloletý má otca zo zahraničia a má v Taliansku aj svoj obvyklý pobyt, ktorý všeobecné súdy vo svojich konaniach potvrdili.

V súvislosti s aplikáciou čl. 8 Dohovoru a judikatúrou ESĽP rodinný život dieťaťa a otca existuje len vtedy, ak dieťa a otec vytvoria medzi sebou veľmi silné a osobné väzby. V tejto súvislosti došlo vzhľadom na dĺžku celého konania aj k porušeniu práva sťažovateľa na vytvorenie rodinného života ako aj porušeniu práva maloletého na vytvorenie rodinného života so svojimi starými rodičmi žijúcimi v Talianskej republike.“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na rešpektovanie súkromného a rodinného života a právo rodiča na starostlivosť o deti a ich výchovu vyplývajúce z čl. 41 Ústavy SR ods. 4 prietiahmi v konaní Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 Cop 356/14 a prietiahmi v konaní Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 Cop 245/15 a prietiahmi v konaní Okresného súdu Bratislava I., spis. zn. 1 P 284/2012 porušené bolo.

2. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR konaním Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 Cop 356/14 a konaním Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 Cop 245/15 a konaním Okresného súdu Bratislava I., spis. zn. I P 284/2012 porušené bolo.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť finančné zadosťučinenie sťažovateľovi vo výške 50.000, eur (slovom päťdesiat tisíc eur) na účet právneho zástupcu sťažovateľa.

4. Okresný súd Bratislava I. je povinný do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť finančné zadosťučinenie sťažovateľovi vo výške 20.000, eur (slovom dvadsať tisíc eur) na účet právneho zástupcu sťažovateľa.

5. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.

6. Okresný súd Bratislava I. je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje mimoriadnymi výdavkami, ktoré mu v súvislosti s napadnutým konaním vedeným okresným súdom a následne aj krajským súdom vznikli vzhľadom na skutočnosť, že „je taliansky štátny občan a nemá znalosť slovenského jazyka ani slovenského právneho systému a musel sa dať nutne právne zastúpiť v konaní pred slovenskými súdmi, a z tohto dôvodu má zvýšené náklady na právne zastupovanie od roku 2012, keď bol podaný návrh na súd. Návrh na navrátenie maloletého [REDAKOVANÉ] nepodal svojvoľne, ale ako dôsledok toho, že matka dieťaťa nerešpektovala súdne rozhodnutia talianskych súdov, ktoré v ich veci aktívne konali a predbežným opatrením jej zakázali premiestniť dieťa mimo Taliansku republiku. Počas súdneho konania sťažovateľ pricestoval na všetky pojednávania. Vzhľadom na veľkú vzdialenosť musí hradiť náklady spojené s cestou a s ubytovaním, keďže pojednávania sú v ranných hodinách, tak musí vždy pricestovať deň vopred.“

Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 566/2016 z 20. júla 2016 sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a základného

práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy v spojení s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti s'ťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Po prijatí časti s'ťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k s'ťažnosti a zároveň oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Na výzvu ústavného súdu reagoval podpredseda okresného súdu v prípise sp. zn. Spr. 3553/2016 z 23. septembra 2016, v ktorom uviedol prehľad procesných úkonov, ktoré boli v napadnutom konaní vykonané, a zdôraznil, že je toho názoru, že okresný súd v napadnutom konaní postupoval riadne a bez zbytočných priet'ahov. Podpredseda zároveň poznamenal, že „... *v konaní je potrebné prekladať listiny a rozhodnutia, pričom aj táto skutočnosť ovplyvňuje dĺžku konania. Okrem uvedeného sa spis nachádzal v období od 07. 02. 2014 do 21. 10. 2015 najmä na Krajskom súde v Bratislave a Najvyššom súde Slovenskej republiky z dôvodu rozhodovania o podaných dovolaniach*“.

V závere podpredseda okresného súdu požiadal ústavný súd, aby v prípade, že dospeje k záveru o porušení s'ťažovateľom označených práv podľa ústavy, zväžil dôvodnosť primeraného finančného zadost'učinenia v celkovej s'ťažovateľom uplatnenej sume. Podpredseda okresného súdu ústavnému súdu zároveň oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Prílohou prípisu podpredsedu okresného súdu bolo vyjadrenie zákonnej sudkyne konajúcej vo veci s'ťažovateľa, ktorá k ním namietanému postupu okresného súdu vo veci výsluchu maloletého nariadeného 2. decembra 2015 uviedla, že *«Tvrdenia navrhovateľa o znevýhodnení s'ťažovateľa oproti matke maloletého, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku nedoručenia uznesenia č. k. 1 P/284/2012-1607 zo dňa 02. 12. 2015 sú účelové a mám za to, že uvedeným postupom okresného súdu k znevýhodneniu s'ťažovateľa nedošlo. Súd pri doručovaní uznesenia postupoval podľa ust. § 168 Občianskeho súdneho poriadku, účinného do 30. 06. 2016 (ďalej len „O. s. p.“), v zmysle ktorého mal súd povinnosť doručiť*

uznesenie účastníkom, len za predpokladu, ak je proti nemu odvolanie alebo ak je to pre vedenie konania potrebné alebo ak ide o uznesenie, ktorým sa účastníkom ukladá nejaká povinnosť, pričom v danom prípade voči uzneseniu (upravujúcim vedenie konania) nebolo prípustné podať odvolanie. Matke súd uznesenie doručil z dôvodu, že jej ním bola uložená povinnosť zabezpečiť účasť maloletého na výsluchu.

Odhladnuc od uvedeného, o účelovosti tvrdenia sťažovateľa svedčí aj skutočnosť, že vzhľadom na ochorenie maloletého osvedčeného lekársnym potvrdením (č. l. 1661) sa výsluch maloletého v dňa 05. 02. 2016 neuskutočnil a vo veci bol vytýčený nový termín pojednávania na 18. 03. 2016, na ktorom súd za účasti sťažovateľa (navrhovateľa) a jeho právnej zástupkyne nariadil výsluch maloletého na 29. 04. 2016.

Sťažovateľ tiež v sťažnosti namieta, že súd nariadením výsluchu uznesením zo dňa 02. 12. 2015 „išiel“ opakovať ten rovnaký úkon, aký bol uskutočnený v roku 2013, teda skoro pred tromi rokmi, čím podľa názoru sťažovateľa bol vytvorený stav právnej neistoty a opätovné prieťahy v konaní. S uvedeným tvrdením sťažovateľa sa takisto nemožno stotožniť. V danej súvislosti súd poukazuje na uznesenie Krajského súdu v Bratislave, č. k. 11 CoP/245/2015-1479 zo dňa 14. 10. 2015, ktorým bolo uznesenie súdu prvého stupňa zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Odvolací súd na strane 11 svojho rozhodnutia okrem iného uviedol, že „v neposlednom rade je potrebné zvážiť aj zabezpečenie stanoviska maloletého dieťaťa, ktoré už síce v predchádzajúcom konaní zabezpečoval odvolací súd cestou kolízneho opatrovníka, avšak Nariadením (Nariadenie Rady ES Brusel II bis) sa posilňuje právo dieťaťa vyjadriť sa v konaní. Súd viazaný vysloveným názorom odvolacieho súdu v zmysle § 226 O. s. p. zvážil, že vzhľadom na značný časový odstup a veku zodpovedajúcu zmenu v rozumovej vyspelosti maloletého a schopnosti vyjadriť sa (keďže v čase výpovede pred kolíznym opatrovníkom mal maloletý tri roky) je v najlepšom záujme maloletého, ktorý záujem je v konaní prvoradý, zisťovať jeho názor bezprostredne za vedenia výsluchu súdom a to aj v súvislosti s článkom 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, ktorým sa návratové konanie riadi. V tejto súvislosti súd poukazuje aj na ust. § 154 O. s. p., podľa ktorého je pre rozsudok (v danom prípade uznesenie ako rozhodnutie vo veci samej) rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia, v nadväznosti na ktoré okresný súd usúdil, že pri skúmaní podmienok pre nariadenie návratu nie je možné vychádzať z názoru maloletého zisteného v konaní spred troch rokov.

Z uvedených dôvodov nemožno súhlasiť s námietkou sťažovateľa, že nariadením výsluchu maloletého došlo k „opätovným prietahom v konaní“, a to jednak z dôvodu, že súd bol povinný s poukazom na už citované ustanovenie § 226 O. s. p. vykonať dokazovanie v smere naznačenom odvolacím súdom, ktorý prvostupňovému súdu uložil (str. 11 prvý odsek zdola) posúdiť, či v prípade návratu hrozí dieťaťu vážne nebezpečenstvo ujmy alebo vznik neznesiteľnej situácie a zistiť a posúdiť primerané opatrenia na zabezpečenie maloletého po jeho návrate pri zohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa a teda výsluch maloletého nebol jediným dôvodom pre odročenie pojednávania. Ďalším dôvodom pre ktorý nariadenie výsluchu maloletého nemožno považovať za prietah v konaní je skutočnosť, že v zmysle ustálenej judikatúry ESLP (napr. rozhodnutie X proti Lotyšsku) povinnosť súdu rozhodnúť v krátkej lehote nemôže byť pre súdy členských štátov dôvodom pre nevykonanie dokazovania potrebného pre zistenie skutočností nevyhnutných pre posúdenie rizika vzniku vážnej ujmy na strane maloletého spojenej s nariadením návratu a tým súvisiaceho najlepšieho záujmu dieťaťa. Uvedené rozhodnutie ESLP bolo premietnuté aj do rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd“), napr. v rozhodnutí č. k. IV. ÚS 100/2014-94 zo dňa 23. 05. 2014, v ktorom Ústavný súd tiež poukázal na to, že „v ostatnom období sa v judikatúre ESLP vo veciach rodičovských únosov detí čoraz častejšie prejavuje názor, že „návrat dieťaťa nemá byť v prípadoch, keď je Haagsky dohovor aplikovateľný, nariadený automaticky alebo mechanicky a najlepší záujem dieťaťa musí byť posudzovaný v každom jednotlivom prípade a závisí od škály individuálnych okolností, konkrétne od veku a stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo absencie rodičov, okolia a skúseností. Z procesného hľadiska má národný orgán konať na základe úplného preskúmania celkovej rodinnej situácie a faktorov materiálnej, emocionálnej, zdravotnej, psychologickkej a pod. povahy“ (rozsudok ESLP č. 41615/07, Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko zo 6. 7. 2010).».

K tvrdeniu sťažovateľa, že okresný súd sa nezaoberal otázkou schopnosti maloletého s prihliadnutím na jeho vek a rozumovú vyspelosť vo veci vypovedať zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení uvádza:

„Uvedená námietka sťažovateľa je podľa názoru okresného súdu nedôvodná a znovu ide len o účelové tvrdenie, nakoľko na jednej strane sťažovateľ poukazuje ako na

relevantný a dostatočný názor dieťaťa zistený v čase keď malo tri roky, na druhej strane považuje za potrebné osobitným spôsobom zisťovať rozumovú vyspelosť maloletého a jeho schopnosť vyjadriť v čase, kedy má maloletý takmer šesť rokov. Bez ohľadu na uvedené okresný súd navyše zdôrazňuje, že ako vyplýva zo zápisnice z pojednávania zo dňa 18. 03. 2016 (č. l. 1691) súd v uznesení, ktorým nariadil výsluch maloletého na deň 29. 04. 2016, uložil kolíznemu opatrovníkovi, aby v lehote 15 dní predložil súdu správu z materskej školy, ktorú maloletý navštevuje so zameraním na posúdenie schopnosti dieťaťa vyjadriť svoj názor. Správa materskej školy bola súdu doručená dňa 07. 04. 2016 (č. l. 1705). Uznesenie zo dňa 02. 12. 2015, na ktoré poukazuje sťažovateľ je teda v súvislosti s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa výsluchu maloletého právne irelevantné, keďže výsluch maloletého sa vzhľadom na ochorenie maloletého riadne osvedčené lekárske potvrdením, uskutočnil až na základe uznesenia vydaného na pojednávaní dňa 18. 03. 2016 za prítomnosti všetkých účastníkov konania.“

Po doručení vyjadrení okresného súdu k sťažnosti ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby sa vyjadrila k tomu, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci, a zároveň jej zaslal vyjadrenie podpredsedu okresného súdu k sťažnosti spoločne s vyjadrením zákonnej sudkyne na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska. Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 10. októbra 2016 oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, pričom k prehľadu procesných úkonov, ktorý boli okresným súdom vykonané a na ktoré podpredseda okresného súdu poukázal, uvádza, že „vo väčšine prípadov bol časový úsek medzi jednotlivými úkonmi 6 týždňov a viac. Z tohto dôvodu je jednoznačné, že k prietahom v konaní došlo, nakoľko sa nekonalo rýchlo a efektívne tak, aby dieťa a aj sťažovateľ neutrpeľi ujmu, ktorá im bola spôsobená neustálymi prietahmi na všetkých stupňoch konania.“

K vyjadreniu zákonnej sudkyne právna zástupkyňa sťažovateľa konštatuje, že „záujem a názor dieťaťa bol zisťovaný prostredníctvom kolíznej opatrovníčky ešte v prvom prístupňovom konaní na Okresnom súde Bratislava I. v roku 2013, ako to vyplýva aj zo zápisnice z pojednávania v roku 2013 a to prostredníctvom vyjadrenia kolíznej opatrovníčky, kde sa táto vyjadrila, že nesúhlasí s navrátením dieťaťa do Talianskej

republiky. Preto sťažovateľ považuje za prieťahy v konaní a navodenie stavu právnej neistoty, že Okresný súd Bratislava I. maloletého predvolal na pojednávanie 05. 02. 2016, ktoré sa z dôvodu choroby dieťaťa neuskutočnilo. Ďalšie pojednávanie bolo 18. 03. 2016, teda o 5 týždňov neskôr. Výsluch maloletého prebehol až 29. 04. 2016, teda o 6 týždňov neskôr. Išiel opätovne zisťovať to, čo už mal v roku 2013 za preukázané vyjadrením kolíznej opatrovníčky.“.

V súvislosti s povinnosťou všeobecného súdu zisťovať a úplne preskúmať celkovú rodinnú situáciu tak, ako to vyplýva z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), sťažovateľ argumentuje, že táto povinnosť nebola zo strany okresného súdu splnená a že „*má pochybnosti o vhodnosti výchovného prostredia u matky maloletého, ktoré podrobne popísal v rámci jednotlivých podaní na súd*“.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a podpredsedu okresného súdu, že netrvajú na konaní ústneho pojednávania, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom ústavný súd zistil tento priebeh konania:

1. Dňa 21. novembra 2012 sťažovateľ podal okresnému súdu návrh na vydanie rozhodnutia o návrate maloletého dieťaťa podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980, podľa nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, a podľa § 176 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

2. Okresný súd uznesením č. k. 1 P 284/2012-61 z 21. novembra 2012 ustanovil maloletému [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“) Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v [REDAKOVANÉ] za kolízneho opatrovníka. Okresný súd zároveň 21. novembra 2012 vyzval Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže v Bratislave (ďalej len „centrum“) o oznámenie, či medzi sťažovateľom a matkou maloletého prebehla mediácia (odpoveď na výzvu bola okresnému súdu doručená 30. novembra 2012), a požiadal Okresný súd Piešťany o oznámenie, či sa vedie konanie vo veci starostlivosti o maloletého (reakcia na výzvu bola okresnému súdu doručená 10. decembra 2012).

3. Dňa 22. novembra 2012 okresný súd nariadil pojednávanie na 12. december 2012 a vyzval kolízneho opatrovníka na predloženie správy o prešetrení pomerov u matky maloletého (odpoveď na výzvu bola okresnému súdu doručená 7. decembra 2012) a matku maloletého na vyjadrenie sa k návrhu.

4. Uznesením č. k. 1 P 284/2012-74 z 22. novembra 2012 okresný súd poveril súdnu tlmočničku vykonaním tlmočnickeho úkonu. Uznesením č. k. 1 P 284/2012-102 z 28. novembra 2012 bola súdnej prekladateľke priznaná odmena za preklad.

5. Matka maloletého 10. decembra 2012 ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní nariadenom na 12. december 2012 zo zdravotných dôvodov a požiadala o odročenie pojednávania. Okresný súd 11. decembra 2012 vyzval právnu zástupkyňu matky maloletého na predloženie potvrdenia o jej práceneschopnosti a vyjadrenia lekára k jej zdravotnému stavu a súčasne oznámil, že trvá na osobnej účasti právnej zástupkyne matky maloletého.

6. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 12. decembra 2012, bolo odročené na 14. január 2013 (matka maloletého okresnému súdu nepredložila potvrdenie o zdravotnom stave, v dôsledku čoho okresný súd prijal uznesenie, ktorým v súlade s § 101 ods. 2 OSP rozhodol, že bude pojednávať v neprítomnosti matky maloletého).

7. Dňa 13. decembra 2012 okresný súd vyzval matku maloletého na predloženie potvrdenia o jej práceneschopnosti a súčasne vyzval Sociálnu poisťovňu v Hlohovci o oznámenie, či matke maloletého boli vyplácané nemocenské dávky (odpoveď doručená okresnému súdu 4. januára 2013).

8. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 7. januára 2013 podanie vo veci návrhu na vydanie rozhodnutia o návrate maloletého do krajiny obvyklého pobytu (matka maloletého na podanie reagovala podaním doručeným okresnému súdu 10. januára 2013).

9. Dňa 14. januára 2013 sa v neprítomnosti matky a kolízneho opatrovníka maloletého uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 1. február 2013 z dôvodu zabezpečenia prekladov listinných dôkazov, na ktoré sa účastníci konania odvolávali. Sťažovateľ zároveň okresnému súdu oznámil, že sa pojednávania nariadeného na 1. február 2013 nezúčastní.

10. Matka maloletého požiadala 22. januára 2013 okresný súd o ustanovenie súdneho prekladateľa z dôvodu, že jej finančná situácia jej nedovoľuje preklad listinných dôkazov z vlastných finančných prostriedkov.

11. Dňa 25. januára 2013 sťažovateľ okresnému súdu doručil ďalšie podanie k návrhu na vydanie rozhodnutia o návrate maloletého do krajiny obvyklého pobytu a preložené listinné dôkazy.

12. Dňa 28. januára 2013 právny zástupca matky maloletého požiadal o odročenie pojednávania na iný termín z dôvodu kolízie termínov s iným pojednávaním nariadeným na Okresnom súde Pezinok a zároveň okresnému súdu predložil zoznam dôkazov a návrh na ustanovenie prekladateľa na účely prekladu listín.

13. Okresný súd 29. januára 2013 vyzval právneho zástupcu matky maloletého, aby oznámil, ktoré listinné dôkazy žiada preložiť a aby ku každému uviedol, ktoré skutočnosti a tvrdenia majú byť listinným dôkazom preukázané. Okresný súd právnemu zástupcovi zároveň oznámil, že jeho povinnosťou je zabezpečiť substitučné zastúpenie advokátskym koncipientom (reakcia právneho zástupcu matky maloletého bola okresnému súdu doručená 31. januára 2013).

14. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 1. februára 2013, bolo odročené na 15. marec 2013 na účely predloženia listinných dôkazov, na ktoré sa matka maloletého odvoláva, ako aj vyjadrenia, aké primerané opatrenia považuje v záujme ochrany dieťaťa po jeho návrate za prijateľné. Sťažovateľ sa pojednávania nezúčastnil. Matka maloletého listinné dôkazy okresnému súdu predložila 5. a 7. februára 2013.

15. Uznesením č. k. 1 P 284/2012-407 z 12. februára 2013 okresný súd poveril prekladateľku prekladom listín.

16. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 8. marca 2013 ďalšie podanie k návrhu na vydanie rozhodnutia o návrate maloletého dieťaťa a matka maloletého doručila okresnému súdu 14. marca 2013 návrh na doplnenie dokazovania a preklad ďalších listinných dôkazov.

17. Dňa 15. marca 2013 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. apríl 2013 z dôvodu predloženia zoznamu opatrení na účely zabezpečenia ochrany maloletého a matky maloletého pre prípad návratu maloletého.

18. Dňa 19. marca 2013 okresný súd uznesením č. k. 1 P 284/2012-652 priznal súdnej prekladateľke odmenu za preklad a zároveň ju uznesením č. k. 1 P 284/2012-653 poveril vykonaním ďalšieho prekladateľského úkonu.

19. Okresný súd požiadal 21. marca 2013 centrum o zabezpečenie správy o primeraných opatreniach na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate prostredníctvom príslušného orgánu v Taliansku.

20. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 22. marca 2013 návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorým požadoval, aby okresný súd nariadil zákaz opustiť územie Slovenskej republiky maloletému až do rozhodnutia vo veci samej a aby bol tento zákaz zapísaný do evidencie Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej len „úrad hraničnej a cudzineckej polície“).

21. K zabezpečeniu primeraných opatrení pre prípad návratu maloletého do Talianska sa matka maloletého vyjadrila podaním doručeným okresnému súdu 26. marca 2013 a sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 3. apríla 2013.

22. Centrum požiadalo okresný súd o preročenie pojednávania z dôvodu, že sa do dátumu nariadeného pojednávania nepodarí zabezpečiť vyjadrenie k primeraným opatreniam (správa o primeraných opatreniach príslušného orgánu v Taliansku bola zo strany centra okresnému súdu doručená 7. mája 2013). Na žiadosť centra bolo pojednávanie preročené na 17. máj 2013.

23. Dňa 19. apríla 2013 okresný súd uznesením č. k. 1 P 284/2012-726 vydal predbežné opatrenie, ktorým maloletému nariadil zákaz opustiť územie Slovenskej republiky do dňa právoplatnosti rozhodnutia súdu vo veci návrhu sťažovateľa na vydanie rozhodnutia o návrate maloletého do krajiny obvyklého pobytu (ďalej len „uznesenie z 19. apríla 2013“). Prekladom označeného uznesenia okresný súd poveril súdnu prekladateľku 22. apríla 2013.

24. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 26. apríla 2013 doplnenie k podaniu týkajúcemu sa zabezpečenia primeraných opatrení (doručované kolíznemu opatrovníkovi a matke maloletého na vyjadrenie 6. mája 2013).

25. Z dôvodu prekážky na strane okresného súdu bolo pojednávanie nariadené na 17. máj 2013 preročené na 24. máj 2013.

26. Dňa 9. mája 2013 okresný súd poveril súdnu prekladateľku vykonaním prekladateľských úkonov.

27. Dňa 14. mája 2013 matka maloletého podala proti uzneseniu okresného súdu z 19. apríla 2013 odvolanie, na základe čoho bol spis predložený na rozhodnutie o odvolaní krajskému súdu. Dňa 11. júna 2013 matka maloletého odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 19. apríla 2013 vzala späť, v dôsledku čoho krajský súd uznesením sp. zn. 11 CoP 242/2013 zo 17. júna 2013 (ďalej len „uznesenie zo 17. júna 2013“) odvolacie konanie zastavil.

28. Sťažovateľ požiadal okresný súd 15. mája 2013 o doručenie uznesenia z 19. apríla 2013 úradu hraničnej a cudzineckej polície (označené rozhodnutie bolo doručované 17. mája 2013).

29. Dňa 24. mája 2013 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 3. jún 2013.

30. Dňa 28. mája 2013 okresný súd priznal súdnemu prekladateľovi odmenu za preklady. Matka maloletého doručila okresnému súdu 29. mája 2013 vyjadrenie.

31. Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 3. júna 2013 (sťažovateľ neprítomný), bolo vydané uznesenie č. k. 1 P 284/2012-872, ktorým bol nariadený návrat maloletého do Talianskej republiky (ďalej len „uznesenie z 3. júna 2013“).

32. Okresný súd uznesením č. k. 1 P 284/2012-881 z 8. júla 2013 poveril súdnu prekladateľku vykonaním prekladateľského úkonu a uzneseniami č. k. 1 P 284/2012-884 a č. k. 1 P 284/2012-885 z 19. júla 2013 priznal súdnej tlmočnici odmenu za tlmočenie.

33. Matka maloletého doručila okresnému súdu 7. augusta 2013 odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 3. júna 2013 a návrh na odloženie vykonateľnosti označeného rozhodnutia (odvolanie bolo doručované sťažovateľovi a kolíznemu opatrovníkovi na vyjadrenie 13. augusta 2013). Následne boli 14. augusta 2013 sťažovateľovi doručované preklady uznesenia krajského súdu zo 17. júna 2013 a uznesenia okresného súdu z 3. júna 2013.

34. Dňa 19. augusta 2013 sťažovateľ požiadal okresný súd o predĺženie lehoty na podanie vyjadrenia k odvolaniu matky maloletého proti uzneseniu okresného súdu z 3. júna

2013 (vyjadrenie doručené 27. augusta 2013). Kolízny opatrovník sa k odvolaniu matky maloletého vyjadril podaním doručeným 30. augusta 2013. Spis bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o opravnom prostriedku proti uzneseniu okresného súdu z 3. júna 2013 (konanie vedené pod sp. zn. 11 CoP 442/2013) 3. septembra 2013.

35. Dňa 25. septembra 2013 matka maloletého predložila lekársky posudok o stave maloletého, ktorý bol následne zaslaný sťažovateľovi na vyjadrenie.

36. Dňa 11. novembra 2013 sťažovateľ predložil krajskému súdu preklad psychologického posudku maloletého zo 7. augusta 2012.

37. Dňa 26. novembra 2013 sa uskutočnilo na krajskom súde pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie odvolacieho súdu sp. zn. 11 CoP 442/2013, ktorým bolo uznesenie okresného súdu z 3. júna 2013 zmenené tak, že návrat maloletého sa nenariaduje (ďalej len „uznesenie z 26. novembra 2013“). Spis bol vrátený okresnému súdu 28. novembra 2013.

38. Okresný súd zabezpečoval 29. novembra 2013 doručovanie uznesenia krajského súdu z 26. novembra 2013 a uznesením z 10. decembra 2013 poveril súdnu prekladateľku vykonaním prekladateľského úkonu.

39. Sťažovateľ podal 30. decembra 2013 proti uzneseniu krajského súdu z 26. novembra 2013 dovolanie, ktoré bolo následne 3. januára 2014 doručované matke maloletého na vyjadrenie (jej vyjadrenie bolo doručené okresnému súdu 28. januára 2014). Okresný súd následne vyjadrenie matky maloletého doručoval 30. januára 2014 sťažovateľovi a kolíznemu opatrovníkovi.

40. Dňa 7. februára 2014 bol spis na účely rozhodnutia o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu z 26. novembra 2013 predložený najvyššiemu súdu; dovolacie konanie bolo vedené pod sp. zn. 3 Cdo 39/2014.

41. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Cdo 39/2014 z 21. júla 2014 uznesenie krajského súdu z 26. novembra 2013 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (ďalej len „uznesenie z 21. júla 2014“). Spis bol okresnému súdu vrátený 29. júla 2014, ktorý ho následne v zmysle pokynu najvyššieho súdu 30. júla 2014 predložil na rozhodnutie krajskému súdu (konanie vedené krajským súdom pod sp. zn. 11 CoP 356/2014).

42. Dňa 2. decembra 2014 sa na krajskom súde uskutočnilo pojednávanie, na ktorom boli návrhy na doplnenie dokazovania zamietnuté a krajský súd vyhlásil uznesenie, ktorým

uznesenie okresného súdu z 3. júna 2013 zmenil tak, že návrat maloletého sa nenariaduje [uznesenie krajského súdu č. k. 11 CoP 356/2014-1243 (ďalej len „uznesenie z 2. decembra 2014“)]; spis bol okresnému súdu vrátený 18. decembra 2014.

43. Dňa 9. januára 2015 okresný súd poveril súdnu prekladateľku vykonaním prekladateľského úkonu a 27. januára 2015 priznal súdnej prekladateľke odmenu za preklad.

44. Sťažovateľ podal 28. januára 2015 proti uzneseniu krajského súdu z 2. decembra 2014 dovolanie, ktoré bolo zároveň doručované matke maloletého na vyjadrenie (matka maloletého sa k dovolaniu sťažovateľa vyjadrila podaním doručeným 2. marca 2015). Vyjadrenie matky maloletého bolo následne 3. marca 2015 doručované sťažovateľovi a kolíznemu opatrovníkovi. Spis bol 5. marca 2015 predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu z 2. decembra 2014.

45. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 176/2015 z 27. apríla 2015 (ďalej len „uznesenie z 27. apríla 2015“) bolo uznesenie krajského súdu z 2. decembra 2014 zrušené a vec bola vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. Spis bol vrátený okresnému súdu 30. apríla 2015, ktorý spis predložil krajskému súdu 4. mája 2015 na účely doručovania uznesenia najvyššieho súdu z 27. apríla 2015.

46. Krajský súd vyzval 19. mája 2015 sťažovateľa na predloženie primeraných opatrení, ktoré je sťažovateľ ochotný zabezpečiť pre matku maloletého a maloletého v prípade jeho návratu do Talianskej republiky a matku maloletého na oznámenie skutočností podstatných pre posúdenie veci (vyjadrenie matky maloletého bolo krajskému súdu doručené 19. júna 2015 a vyjadrenie sťažovateľa 26. júna 2015).

47. Uznesením č. k. 11 CoP 245/2015-1479 zo 14. októbra 2015 krajský súd uznesenie okresného súdu z 3. júna 2013 zrušil a vec mu vrátil na nové konanie. Spis bol vrátený okresnému súdu 21. októbra 2015.

48. Dňa 10. novembra 2015 okresný súd nariadil pojednávanie na 4. december 2015.

49. Dňa 21. novembra 2015 bola vec sťažovateľa pridelená novej zákonnej sudkyňi v súlade s dodatkom č. 4 rozvrhu práce okresného súdu na rok 2015.

50. Dňa 19. novembra 2015 právny zástupca sťažovateľa požiadaval o odročenie pojednávania nariadeného na 4. december 2015 zo zdravotných dôvodov, súčasne bolo okresnému súdu oznámené, že sťažovateľ trvá na prítomnosti právneho zástupcu na pojednávaní, na základe čoho došlo k odročeniu pojednávania na 5. február 2016.

51. Dňa 23. novembra 2015 centrum zaslalo okresnému súdu dokumenty, ktoré dostalo od príslušného orgánu Talianskej republiky k prijatým opatreniam pre prípad návratu maloletého do Talianskej republiky.

52. Dňa 2. decembra 2015 okresný súd nariadil výsluch maloletého na 5. február 2016 a zároveň uložil matke maloletého zabezpečiť jeho účasť na nariadenom výsluchu (ďalej len „uznesenie z 2. decembra 2015“).

53. Uznesením č. k. 1 P 284/2012-1612 z 9. decembra 2015 okresný súd zmenil svoje uznesenie č. k. 1 P 284/2012-74 z 22. novembra 2012 a vykonaním tlmočnickeho úkonu poveril inú súdnu tlmočničku, ustanovená súdna tlmočnička oznámila 7. januára 2016 svoju zaujatosť a požiadala o ustanovenie inej súdnej tlmočničky, na základe čoho okresný súd uznesením č. k. 1 P 284/2012-1639 z 11. januára 2016 poveril vykonaním tlmočnickeho úkonu inú súdnu tlmočničku. Uznesením okresného súdu č. k. 1 P 284/2012-1637 z 8. januára 2016 bola súdnej prekladateľke priznaná odmena za preklad.

54. Sťažovateľ podal 25. januára 2016 odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 2. decembra 2015.

55. Matka maloletého 2. februára 2016 ospravedlnila svoju neúčasť a neúčasť maloletého na výsluchu a pojednávaní nariadenom na 5. február 2016 a okresný súd požiadala o jeho odročenie z dôvodu choroby. Na základe uvedeného 23. februára 2016 okresný súd pojednávanie nariadené na 5. február 2016 preročil na 18. marec 2016.

56. Dňa 4. marca 2016 bolo okresnému súdu doručené ospravedlnenie neúčasti právneho zástupcu matky maloletého na pojednávaní nariadenom na 18. marec 2016, ktoré zákonná sudkyňa neakceptovala.

57. Dňa 16. marca 2016 bola okresnému súdu doručená správa kolízneho opatrovníka.

58. Dňa 18. marca 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 29. apríl 2016 na účely výsluchu maloletého a predloženia správy na posúdenie schopnosti maloletého vyjadriť svoj názor.

59. Uznesením č. k. 1 P 284/2012-1693 z 24. marca 2016 okresný súd poveril súdnu prekladateľku vykonaním prekladateľského úkonu a zároveň požiadal príslušný súdny orgán Talianskej republiky o poskytnutie súčinnosti (správa bola doručená príslušným orgánom Talianskej republiky 14. apríla 2016).

60. Kolízny opatrovník doručil okresnému súdu 4. apríla 2016 správu z materskej školy, ktorú navštevuje maloletý.

61. Dňa 6. apríla 2016 okresný súd požiadal zástupcov Linky detskej istoty UNICEF o podanie správy o priebehu styku sťažovateľa s maloletým (správa bola okresnému súdu doručená 20. apríla 2016).

62. Uznesením č. k. 1 P 284/2012-1712 z 15. apríla 2016 okresný súd priznal tlmočnicičke náhradu za stratu času, ktorá jej vznikla v súvislosti so zrušením pojednávania, ktoré bolo nariadené na 5. február 2016, a uznesením č. k. 1 P 284/2012-1716 okresný súd priznal tlmočnicičke odmenu za tlmočenie.

63. Dňa 29. apríla 2016 sa uskutočnil výsluch maloletého za prítomnosti zákonnej sudkyne, kolízneho opatrovníka a psychologičky. Zároveň sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie, ktorým okresný súd návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu na územie Talianskej republiky nenariadil (ďalej len „uznesenie z 29. apríla 2016“), zákonná sudkyňa zároveň požiadala o predĺženie lehoty na vyhotovenie rozhodnutia, ktorá bola predsedníčkou okresného súdu predĺžená do 18. mája 2016.

64. Uznesením č. k. 1 P 284/2012-1748 z 3. mája 2016 okresný súd priznal súdnej prekladateľke odmenu za preklad a uznesením sp. zn. 1 P 284/2012 zo 17. júna 2016 poveril súdnu prekladateľku vykonaním prekladateľského úkonu (prekladom uznesenia okresného súdu z 29. apríla 2016).

65. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu z 29. apríla 2016 odvolanie, na základe čoho bol spis predložený 8. septembra 2016 krajskému súdu na rozhodnutie o opravnom prostriedku.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Sťažovateľ zároveň v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov namieta aj porušenie základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku [predovšetkým § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1 OSP], ktorý bol platný a účinný do 30. júna 2016, a v súčasnosti je implikovaná v zásade vyplývajúcej

z čl. 17 a v § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o otázku právnej a faktickej zložitosti posudzovanej veci, ústavný súd konštatuje, že konanie, ktorým je rozhodovanie o návrate maloletého do krajiny obvyklého pobytu, možno hodnotiť vo všeobecnosti ako skutkovo zložitú. Konanie vo veci si totiž vyžaduje z časového hľadiska náročný a mimoriadne sústredený procesný postup, a to predovšetkým s prihliadnutím na nevyhnutnosť zabezpečiť efektívny styk s cudzinou, prekladateľské, príp. tlmočnicke úkony, a tiež nevyhnutnosť vykonať špecifické dokazovanie na preukázanie existencie primeraných opatrení na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate (k tomu pozri aj čl. 11 nariadenia rady Brusel II); uvedené skutočnosti sa potvrdili aj v napadnutom konaní. Ústavný súd zároveň však zdôrazňuje, že skutkovou zložitost'ou veci nemožno ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania (4 roky), ktorá sa javí na prvý pohľad ako neprimeraná, a to vzhľadom na povahu prerokúvanej veci, ktorou je rozhodovanie o návrate maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu. Ide o rozhodovanie o osobitne citlivej statusovej veci, ktorá už zo svojej podstaty vyžaduje osobitný dôraz na rýchly a efektívny postup vo veci konajúcich všeobecných súdov (obdobne III. ÚS 196/2012 a III. ÚS 410/2013). Ústavný súd poukazuje

aj na všeobecnú požiadavku adresovanú príslušnému orgánu štátu konajúcemu vo veci návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu rozhodnúť urýchlene najrýchlejšími postupmi a na konkrétnu požiadavku vydať rozhodnutie v takejto veci najneskôr do šiestich týždňov od podania žiadosti, ak tomu nebránia výnimočné okolnosti (čl. 11 ods. 3 nariadenia rady Brusel II).

Pokiaľ ide o zložitosť veci z právneho hľadiska, ústavný súd konštatuje, že vo veci sťažovateľa bolo nevyhnutné aplikovať príslušné ustanovenia Haagského dohovoru a nariadenia rady Brusel II. Tieto sa však podľa názoru ústavného súdu nevyznačujú mimoriadnou komplikovanosťou, a preto len na základe skutočnosti, že vo veci sa majú aplikovať pramene medzinárodného práva a európskeho práva, nemožno vec sťažovateľa kvalifikovať ako právne zložitú (m. m. III. ÚS 410/2013).

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V rámci hodnotenia prípadných zbytočných priesťahov v súdnom konaní z hľadiska druhého kritéria nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktoré by signalizovali výraznejší podiel sťažovateľa ako účastníka konania na predĺžení napadnutého konania. Neúčast' sťažovateľa na pojednávaniach nariadených okresným súdom na 1. február 2013, 3. jún 2013 a 29. apríl 2016 vzhľadom na účasť jeho právneho zástupcu nemožno považovať za okolnosť, ktorá by mala vplyv na vznik zbytočných priesťahov v napadnutom konaní. Na druhej strane odročením pojednávania nariadeného na 4. december 2015 na 5. február 2016 z dôvodov na strane právneho zástupcu sťažovateľa (sťažovateľ trval na osobnej prítomnosti právneho zástupcu na pojednávaní, pozn.) však nepochybne došlo k predĺženiu napadnutého konania. Keďže odročenie pojednávania v kontexte so špecifickým predmetom konania predstavovalo prekážku urýchleného rozhodnutia všeobecného súdu v rozpore s požiadavkou vyplývajúcou z nariadenia rady Brusel II, ústavný súd túto skutočnosť zobral do úvahy pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Z prehľadu procesných úkonov uvedených v časti II tohto nálezu sa javí, že okresný súd postupoval v napadnutom konaní v zásade plynulo. Úlohou ústavného súdu však bolo posúdiť, či procesná aktivita okresného súdu v napadnutom konaní zodpovedala požiadavkám vyplývajúcim z príslušných ustanovení Haagského dohovoru a nariadenia rady Brusel II.

V zmysle čl. 11 ods. 4 nariadenia rady Brusel II sa výnimka vyplývajúca z čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru (výnimka zo zásady navrátenia dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu pre prípad, že by s návratom bola spojená fyzická alebo duševná ujma dieťaťa alebo inak navodená jeho neznesiteľná situácia) minimalizuje tým, že súd nemôže odmietnuť návrat dieťaťa podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, ak sa preukáže, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate.

K riešeniu tejto zásadnej otázky okresný súd pristúpil dožiadaním príslušného orgánu Talianskej republiky prostredníctvom centra výzvou z 21. marca 2013, teda až po štyroch mesiacoch od podania návrhu. Ústavný súd s prihliadnutím na všeobecnú požiadavku adresovanú všeobecnému súdu konajúcemu vo veci návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu vo veci rozhodnúť urýchlene najrýchlejšími postupmi hodnotí tento postup okresného súdu za neefektívny, a teda majúci negatívny dopad na celkovú dĺžku napadnutého konania.

Ako neefektívny hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu súvisiaci so zabezpečovaním prekladu meritórneho rozhodnutia. Zákonná sudkyňa v tejto súvislosti požiadala o predĺženie lehoty na vyhotovenie rozhodnutia, ktorá jej bola predsedníčkou

okresného súdu predĺžená do 18. mája 2016. K doručovaniu meritórneho rozhodnutia okresného súdu došlo až 16. júna 2016 a k povereniu súdnej prekladateľky na jeho preklad až 17. júna 2016.

K námietke o opakovaní procesného úkonu výsluchu maloletého ústavný súd poukazuje na vyjadrenie zákonnej sudkyne k veci citované v časti I tohto nálezu, ku ktorému nemožno mať z ústavného hľadiska žiadne výhrady. Argumentáciu sťažovateľa o tom, že nariadením a následným vykonaním výsluchu maloletého došlo k vzniku zbytočných prietáhov, preto považuje za nedôvodnú. Už len pre úplnosť ústavný súd k námietkam sťažovateľa o tom, že okresný súd pred výsluchom maloletého vôbec neriešil otázku rozumovej vyspelosti maloletého vo veci vypovedať, a o tom, že má pochybnosti o vhodnosti výchovného prostredia u matky maloletého, zdôrazňuje, že tieto námietky sú vo vzťahu k predmetu konania pred ústavným súdom, ktorým je prioritne namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, irelevantné, teda bez zjavnej príčinnej súvisiace s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

K otázke posudzovania (ne)primeranosti dĺžky súdneho konania sa ústavný súd už viackrát vo svojej doterajšej judikatúre vyslovil, pričom v tejto súvislosti spravidla zdôrazňoval, že ju nemožno vyjadriť numericky, lebo je podmienená objektívne charakterom prerokúvanej veci a musí byť skúmaná s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, zložitost' veci, požiadavky na vykonávanie dokazovania v priebehu konania, ako i správanie účastníkov a samotného súdu; do úvahy je pritom nutné vziať i to, čo je pre sťažovateľa v konaní predmetom sporu, resp. jeho význam (k tomu pozri napr. I. ÚS 31/2016, ako aj rozsudok ESĽP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko).

Záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná, možno teda formulovať vždy s ohľadom na všetky uvedené faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prietahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu, a teda zakladajúce porušenie práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov.

O porušení tohto základného práva v zásade nemožno uvažovať vtedy, ak boli prietahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o také konanie, pri ktorom dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti.

V posudzovanej veci je primárne neprehliadnuteľné, že konanie vo veci návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu pred všeobecnými súdmi trvá už takmer štyri roky, pričom do dňa rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti konanie nie je právoplatne skončené.

V tejto súvislosti si je ústavný súd vedomý, že najvyšší súd svojimi rozhodnutiami vydanými v dovolacích konaniach (konania vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 3 Cdo 39/2014 a sp. zn. 3 Cdo 176/2015) zrušil meritórne rozhodnutia krajského súdu ako súdu odvolacieho z dôvodu nepreskúmateľnosti (uznesenie krajského súdu sp. zn. 11 CoP 442/2013 z 26. novembra 2013 a uznesenie krajského súdu sp. zn. 11 CoP 356/2014 z 2. decembra 2014). Krajský súd po vrátení veci najvyšším súdom v uznesení sp. zn. 11 CoP 245/2015 zo 14. októbra 2015, ktorým zrušil uznesenie okresného súdu z 3. júna 2013 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, konštatoval, že „... *nemohol vyhodnotiť primerané opatrenia posudzované súdom prvého stupňa v napadnutom rozhodnutí, keď medzičasom sa tieto stali neaktuálne a zmenili sa ďalšími rozhodnutiami Talianskeho súdu o rozluke manželstva a následne ďalšími predloženými opatreniami zo strany navrhovateľa. ... Bude preto úlohou súdu prvého stupňa zabezpečiť si stanovisko ústredného orgánu štátu pôvodu a uvedené opatrenia vyhodnotiť.*“.

Zmena skutkových okolností, ktorá v konaní o návrate maloletého do krajiny obvyklého pobytu nastala, si v konečnom dôsledku vyžiadala po vrátení veci okresnému súdu nové šetrenie na účely zistenia vykonania primeraných opatrení na zabezpečenie ochrany maloletého po jeho návrate. Týmto spôsobom došlo k objektívnemu predĺženiu konania pred okresným súdom, ktoré s prihliadnutím na špecifiká, ktorými sa konanie vo veci návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu vyznačuje, spôsobuje, že dĺžka napadnutého konania je neprimeraná.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní

Sťažovateľ v spojení s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy namieta aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy.

V súlade s čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Ústava pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Keďže základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliadal aj na príslušnú judikatúru ESLP týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Právo na rešpektovanie rodinného života sa aplikuje na rodinné vzťahy a predpokladá existenciu rodiny (Marckx proti Belgicku, rozsudok z 13. 6. 1979, č. 6833/74, bod 31). Rodinou je v prvom rade vzťah medzi manželmi a medzi rodičmi a neploletými deťmi. Spolužitie rodičov a detí je základným prvkom rodinného života (Bronza proti Taliansku, rozsudok z 9. 6. 1998, č. 22430/93, bod 51).

Ochrana „rodinného života“ sa týka súkromia jednotlivca v jeho rodinných vzťahoch voči iným fyzickým osobám, čo v sebe zahŕňa vzťahy sociálne, kultúrne, ale aj morálne či materiálne. (I. ÚS 13/00)

Ústava v čl. 19 ods. 2 nezaručuje ochranu súkromného a rodinného života pred akýmkoľvek zasahovaním. Zaručuje ochranu len pred takým zasahovaním, ktoré je neoprávnené. V súlade s účelom práva na súkromie môžu orgány verejnej moci, fyzické aj právnické osoby zasahovať do súkromného a rodinného života iných vtedy, ak ich zasahovanie možno hodnotiť ako oprávnené. Podmienkou ústavnosti takéhoto obmedzenia práva na súkromie je jeho určenie v súlade so všetkými normami ústavy, ktoré sú právne významné pri uplatňovaní práva na súkromie (II. ÚS 7/99). Takouto normou je aj čl. 13 ods. 4 ústavy, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ (I. ÚS 13/00).

Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil právny názor, v zmysle ktorého nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov vrátane všeobecných súdov zabezpečiť, resp. poskytnúť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote, možno považovať aj za neoprávnený zásah do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie meritórneho rozhodnutia, sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, respektíve obnova vzťahu dotknutého rodiča so svojím dieťaťom, je v súvislosti s uplynutím času podstatne sťažená (m. m. III. ÚS 351/2014).

Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom ústavný súd zistil, že styk maloletého so sťažovateľom prebieha za účasti pracovníkov Linky detskej istoty UNICEF v niekoľkomesačných intervaloch v závislosti od pracovnej vyťaženia sťažovateľa, pričom na týchto stretnutiach *„dieťa reaguje na otca pozitívne, vyhľadáva jeho blízkosť a fyzické dotyky... komunikácia prebieha bez konfliktov... Rodičia... kvôli pretrvávajúcej nedôvere však trvajú na prítomnosti pracovníkov“* (citované z uznesenia krajského súdu sp. zn. 11 CoP 245/2015 zo 14. októbra 2015, pozn.). Je nepochybné, že aj napriek uvedeným stretnutiam sťažovateľa s maloletým je rozvíjanie ich vzťahu v dôsledku plynutia času (v čase premiestnenia mal maloletý 2 roky a v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti takmer 6 rokov) podstatným spôsobom sťažené, a to nielen vzhľadom na zvýšené finančné nároky, ktoré sťažovateľa zaťažujú, ale predovšetkým v kontexte

zabezpečenia riadnej komunikácie, ktorá je pre rozvíjanie tohto vzájomného vzťahu medzi sťažovateľom ako dotknutým rodičom a jeho maloletým synom esenciálna „[matka ani neučí (maloletého, pozn.) taliansky jazyk a tak cielene prispieva k ešte väčšiemu odcudzeniu maloletého od otca. Otec sa v záujme prekonania jazykovej bariéry učí po slovensky, aby mohol so synom komunikovať.]“.

Ústavný súd, vychádzajúc zo skutočnosti, že už vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a zohľadňujúc intenzitu porušenia označeného práva, dospel k názoru, že dĺžka trvania právnej neistoty sťažovateľa v okolnostiach prípadu v spojení so sťažením možností jeho styku s maloletým je v príčinnej súvislosti s postupom okresného súdu, ktorý mu neposkytol ochranu jeho právam v primeranej lehote, čím došlo k zásahu do jeho práva na rodinný život v takej miere, ktorá odôvodňuje záver o tom, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na ochranu pred neoprávneným zásahom do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.3 K namietanému porušeniu základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní

V spojení s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sťažovateľ namieta aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Domáhať sa ochrany základných práv podľa čl. 41 ods. 1 až 5 ústavy je možné len v medziach zákona, ktorý tieto ustanovenie vykonáva (čl. 51 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd už konštatoval, že účelom konania vo veci návratu maloletého do krajiny obvyklého pobytu podľa Haagskeho dohovoru a nariadenia rady Brusel II je okamžitý návrat uneseného dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, a tým obnovenie stavu pred porušením, resp. vrátenie dieťaťa do pôsobnosti jeho zákonného sudcu, aby ten mohol rozhodnúť o opatrovníckom práve. Pojem „opatrovnícke právo“ v Haagskom dohovore a v nariadení rady Brusel II (čl. 2 bod 9) zodpovedá v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky pojmu „rodičovské práva a povinnosti“ (k tomu pozri II. ÚS 361/2014). V zmysle čl. 19 Haagskeho dohovoru rozhodnutie o návrate dieťaťa teda nemožno považovať v zmysle právneho poriadku Slovenskej republiky za rozhodnutie o určení opatrovníckeho práva, ale za rozhodnutie týkajúce sa rodičovských práv, t. j. práv garantovaných čl. 41 ods. 1 ústavy.

V konkrétnych okolnostiach prípadu zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie ústavný súd zistil, že „Dňa 25. 06. 2014 súd v [REDAKOVANÉ] vo veci rozluky manželov – rodičov maloletého rozhodol o súdnej rozluke manželov s recipročným posúdením zodpovednosti a za podmienok, že spoločný byt manželov je prisúdený otcovi, ktorý v ňom bude žiť spoločne so synom, maloletého syna zveril súd do opatery Sociálnych služieb mesta [REDAKOVANÉ], s tým, že bude žiť u otca v byte manželov a matka ho môže kedykoľvek navštevovať. Matke určil povinnosť platiť výživné 450,- Eur mesačne.“ (citované z uznesenia okresného súdu sp. zn. 1 P 284/2012 z 29. apríla 2016).

Vzhľadom na existenciu rozhodnutia príslušného súdu Talianskej republiky vo veci „opatrovníckeho práva“ sťažovateľa, resp. o jeho rodičovských právach a povinnostiach k maloletému, neprimeraná doterajšia dĺžka napadnutého konania vedeného okresným súdom o návrate maloletého do krajiny pôvodu (vec nie je v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončená) negatívne zasiahla aj do „opatrovníckych práv“ sťažovateľa, t. j. v konečnom dôsledku sťažila výkon jeho rodičovských práv.

Neprimeraná dĺžka napadnutého konania okresného súdu spôsobila, že dosiaľ nedošlo k naplneniu účelu Haagskeho dohovoru a nariadenia Brusel II, čím zároveň došlo k neprípustnému zásahu do „opatrovníckeho práva“ sťažovateľa, t. j. do výkonu jeho

rodičovských práv. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj porušeniu základného práva vyplývajúceho z čl. 41 ods. 4 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

Nad rámec svojich záverov k namietanému porušeniu základných práv garantovaných čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že sa vzťahujú len na obdobie doterajšieho priebehu napadnutého konania a neprejudikujú rozhodnutie všeobecných súdov vo veci samej, t. j. vo veci návratu maloletého do miesta jeho obvyklého pôvodu.

IV.

Sťažovateľ sa tiež domáhal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd uznesením sp. zn. 1 P 284/2012 z 29. apríla 2016 vo veci meritórne rozhodol, pričom spis vzťahujúci sa na napadnuté konanie je v dôsledku podaného riadneho opravného prostriedku v čase rozhodovania ústavného súdu na krajskom súde, ústavný súd tomuto návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 20 000 € z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu. Argumentuje pritom predovšetkým zvýšenými nákladmi na právne zastupovanie a zvýšenými výdavkami na ubytovanie a cestovanie.

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti už zdôraznil, že primerané finančné zadosťučinenie nie je primárne náhradou škody (a toľž nie náhradou nákladov právneho zastupovania, pozn.). Z uvedeného dôvodu primerané finančné zadosťučinenie nemožno stotožňovať s odškodným, s náhradou či už za skutočnú škodu, alebo za ušlý zisk. Jazykovým výkladom možno odvodiť, že „primerané finančné zadosťučinenie“ znamená zadosťučinenie, ktoré sa poskytne v peniazoch a v sume, ktorá je primeraná. Primeranosť spočíva v nastolení spravodlivej rovnováhy medzi poškodeným záujmom a protiprávnym správaním. S prihliadnutím na to, že ide o primerané finančné zadosťučinenie, ktoré sa má poskytnúť podľa výslovnej úpravy ústavy, možno dôvodiť, že hodnotou, na ktorej vznikla ujma, má byť základné právo alebo sloboda a že protiprávne správanie možno stotožniť so správaním odporujúcim ústave. Primerané finančné zadosťučinenie je sankciou, ktorú ústavný súd ako orgán ochrany ústavnosti po vlastnej úvahe môže uložiť orgánu verejnej moci, ktorý vo svojej činnosti nedbá na dodržovanie ústavou garantovaného práva (obdobne I. ÚS 117/08).

Aj napriek tomu, že sťažovateľ, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, odôvodňuje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prevažne náhradou majetkovej ujmy, ktorá mu v súvislosti s vedením napadnutého konania vznikla, ústavný súd predovšetkým s prihliadnutím na skutočnosť, že ústavne nekonformný postup okresného súdu sa dotkol jednej z najintímnejších oblastí života sťažovateľa – jeho rodinného života a súkromia, a v rámci neho vzťahu s maloletým synom, dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa.

Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa označeného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, vzhľadom na neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ako aj na povahu veci, ale i intenzitu prietáhov, ktoré možno pripísať okresnému súdu, považuje za primerané vo výške 1 500 € (bod 2 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom právnou zástupkyňou SMA advokátska kancelária s. r. o., Michalská 7, Bratislava.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal úhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie doručené ústavnému súdu 10. októbra 2016) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách

a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2015, ktorá bola 858 €.

Sťažovateľovi priznal za každý úkon sumu 143 €, čo predstavuje sumu 429 €, a režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 3 úkony po 8,58 €. Úhrada trov konania predstavuje po jej zvýšení o 20 % (právna zástupkyňa sťažovateľa je platcom DPH) celkovú sumu 545,69 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. novembra 2016